

Pasmina

- osnovna sistematska jedinica u zootehnici
- **postanak pasmina** pod utjecajem:
  - okolišnih faktora
  - nasljedne osnove
  - selekcije
    - prirodne
    - pod utjecajem čovjeka
- temeljni **preduvjet postanka pasmina**:
  - varijabilnost (promjenjivost)
  - sposobnost prilagođavanja

Pasmina

- definicija (Hrasnica i Ogrizek, 1961.):
  - skupina životinja **iste vrste** koje se zbog
    - zajedničkog porijekla i prilagođenja jednakim životnim prilikama međusobno podudaraju u
      - značajnim i bitnim pasminskim oznakama i svojstvima morfološke i fiziološke naravi
      - koja sigurno prenose na svoje potomstvo

Za pasmine su karakteristična

- **opća i specijalna pasminska svojstva**

Opća pasminska svojstva

- karakteristična su za sve pasmine
- javljaju se pod utjecajem vanjskih ili unutarnjih čimbenika

Opća pasminska svojstva su:

- ❖ **varijabilnost ili promjenjivost,**
- ❖ **mutacije,**
- ❖ **degeneracija ili odrođenje,**
- ❖ **zakržljanje,**
- ❖ **izrođenje,**
- ❖ **prilagođavanje ili aklimatizacija**

Za pasmine su karakteristična

- **opća i specijalna pasminska svojstva**

Specijalna pasminska svojstva

- **boja dlake, tjelesna masa i oblik pojedinih dijelova po kojima su pasmine prepoznatljive**
- **landrasi svinja jednoboje su bijele boje, a crna slavonska i kornval pasmina svinja crne su boje**
- **veliki jorkšir ima stršeće uši, a landrasi imaju klopave uši**
- **podolci imaju velike rogove u obliku lire, a aberdin angus pasmina nema rogove i crne je boje**

Podjela pasmina

- ❖ **obzirom na gospodarsku vrijednost**
- ❖ **obzirom na proizvodnu namjenu**
- ❖ **obzirom na gojodbenu izgradnju**
- ❖ **obzirom na geografsku rasprostranjenost**
- ❖ **obzirom na orografsku rasprostranjenost**
- ❖ **obzirom na eksterijerne oznake**
- ❖ **obzirom na temperament**

Podjela pasmina prema podrijetlu

Izvorne ili autohtone pasmine

Tradicionalne (strane ali tradicionalno uzgajane)

Strane povremenog ili kontinuiranog uvoza

Podjela pasmina obzirom na gospodarsku vrijednost

- ❖ **primitivne (prirodne)**
- ❖ **prijelazne**
- ❖ **plemenite (kulturne)**

Karakteristike primitivnih pasmina

- nastale su prirodnom selekcijom
- prilagođene su uvjetima života sredine
- skromnih su zahtjeva glede smještaja i hranidbe
- otporne
- čvrste konstitucije
- slabijih proizvodnih sposobnosti

- u te pasmine ubrajaju se:
  - buša, slavonsko-srijemski podolac, mangulica, pramenke, kokoš hrvatica i dr.

- brojno stanje tih pasmina sve je manje, a neke pasmine svinja u nas su već izumrle, npr. mangulica i bagun

Karakteristike primitivnih pasmina

- ❖ **utjecaj prirodne selekcije**
- ❖ **otpornost vrlo izražena**
- ❖ **slaba plodnost**
- ❖ **niska produktivnost**

Slavonsko-srijemski podolac

Lička buša

Slavonsko-srijemski podolac

Turopoljska svinja

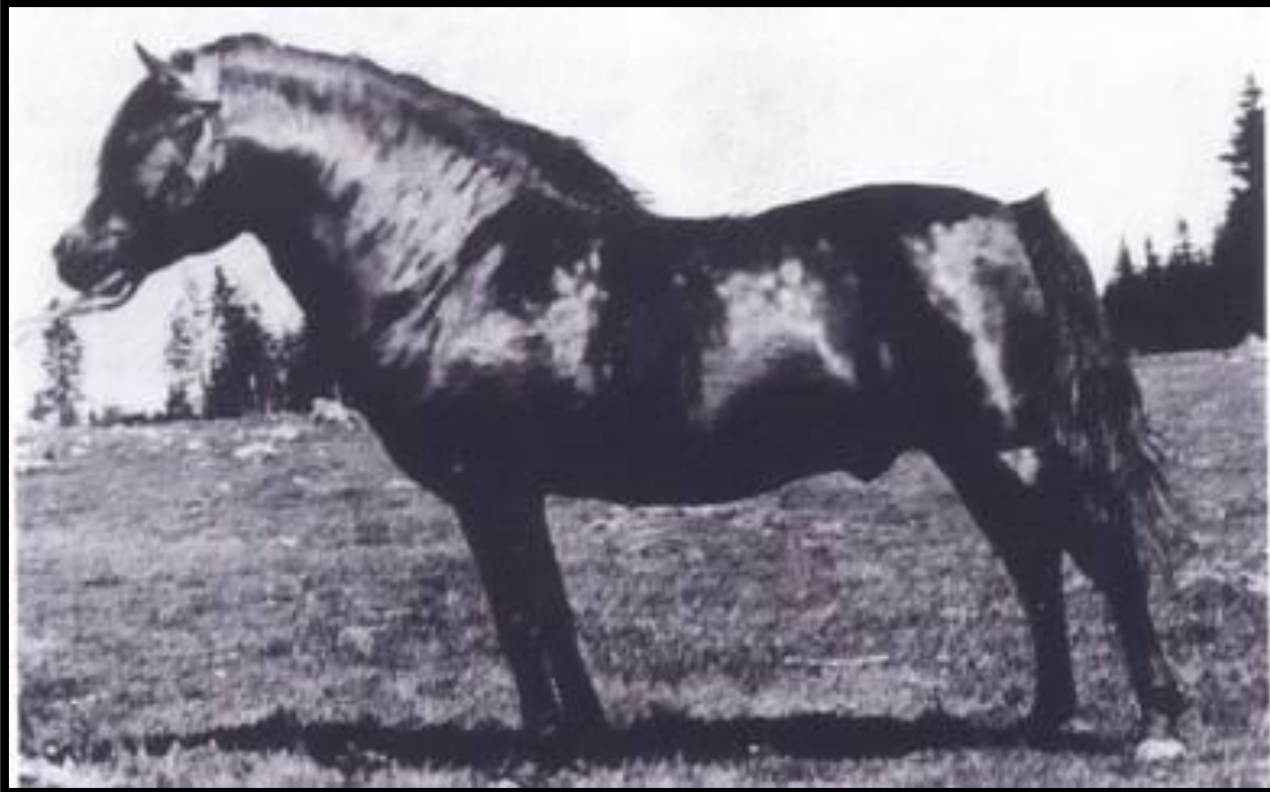

Turopoljska svinja

Bosansko brdski konj

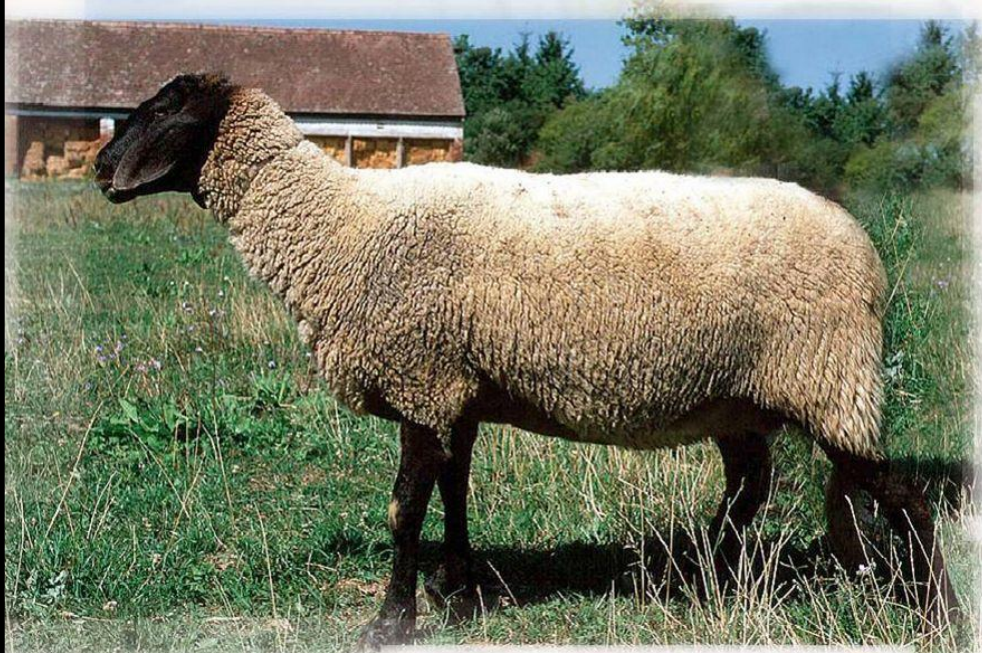

Karakteristike prijelaznih pasmina

- prema stupnju oplemenjivanja nalaze se između primitivnih i kulturnih pasmina
- zahtijevaju bolje proizvodne uvjete
- otpornije su i slabijih su proizvodnih sposobnosti nego plemenite pasmine

- u tu skupinu pasmina ubrajaju se:
  - crna slavonska pasmina,
  - gatačko govedo (oplemenjena buša),
  - dubrovačka ruda,
  - posavski konj i druge...

Cigaja ovca

Crna slavonska svinja

Karakteristike plemenitih pasmina

- nastale su umjetnom selekcijom pod utjecajem čovjeka
- u hranidbi i smještaju visokih su zahtjeva
- uzgajaju se u područjima s intenzivnom poljoprivredom
- proizvodne sposobnosti kulturnih pasmina vrlo su velike
- s obzirom da se uzgajaju pod okriljem čovjeka, otpornost im je slabija, pa su sklonije sterilnosti i bolestima

- u plemenite pasmine ubrajaju se:
  - veliki jorkšir, landrasi, simentalac, holstein, lipicanac, arapski konj, merino ovca, istočno frizijska ovca, leghorn kokoš, sanska koza itd.

- unutar pasmina postoje **proizvodni tipovi** s naglašenim pojedinim svojstvima (mesnatost, mliječnost)

Karakteristike plemenitih pasmina

- ❖ **utjecaj umjetne selekcije**
- ❖ **osjetljivost na nepovoljne okolišne uvjete**
- ❖ **izražena ranozrelost**
- ❖ **dobra plodnost**
- ❖ **visoka produktivnost**

podjela:

- **kombinirane**

--> **selekcija istovremeno na dva (ili više) svojstava, dvojni (trojni) smjer proizvodnje**

- **specijalizirane**

--> **selekcija na jedno proizvodno svojstvo**

Angus pasmina

Holstein pasmina

Arapski punokrvnjak

Engleski punokrvnjak

Podjela pasmina obzirom na proizvodnu namjenu:

- ❖ **mliječne**
- ❖ **tovne**
- ❖ **kombinirane**

Ayrshire krava

Charolais bik

Gantner / Principi uzgoja životinja / Osnove
zootehnike / Osnove stočarske proizvodnje

Simentalaska krava

© 1997 Oklahoma State University

Breeds of Cattle

ABERDEEN ANGUS

BEEF SHORTHORN

BELGIAN BLUE

BELTED GALLOWAY

BULO NOE DA QUITAINE

BRITISH WHITE

CHAROLAIS

HEREFORD

LIMOUSIN

LINCOLN RED

SOUTH DEVON

GALLOWAY

HIGHLAND

MURRAY GREY

RED POLL

SIMMENTAL

GLOUCESTER

DEXTER

AYRSHIRE

LONGHORN

JERSEY

DEVON

IRISH MOILED

WELSH BLACK

DEXTER

WHITE PARK

HOLSTEIN

SUSSEX

Breeds of Pig

BERKSHIRE

BRITISH LOP

LINCOLNSHIRE CURLY COAT

LANDRACE

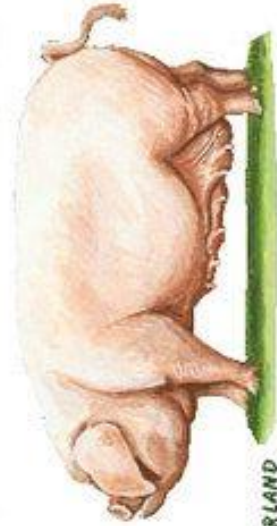
MIDDLE WHITE

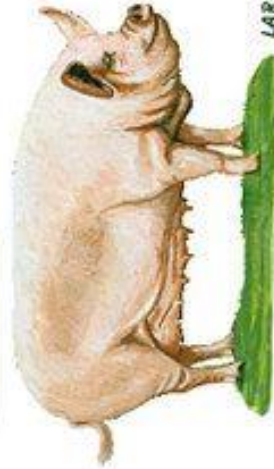
GLoucestershire
OLD SPOT

LARGE BLACK

CUMBERLAND

LARGE WHITE

TAMWORTH

BRITISH
SADDLEBACK

WELSH

Breeds of Sheep

BALWEN

BEULAH SPECKLED FACE

BLACK WELSH MOUNTAIN

BORERAY

COTSWOLD

DERBYSHIRE GRIT STONE

DEVON & CORNWALL LONGWOOL

DEVON CLOSEWOOL

DORSET HORN

DORSET POLL

DORSET DOWN

EXMOOR HORN

HERDWICK

JACOB

LEICESTER LONGWOOL

MANX LOAGHTAN

NORFOLK HORN

NORTH COUNTRY CHEVIOT

NORTH RONALDSAY

ROUGH FELL

SHETLAND

SOUTH DOWN

SUFFOLK

TEEWATER

TEXEL

WENSLEYDALE

WHITE FACED WOODLAND

WILTSHIRE HORN

Breeds of Goat

Alpine

Altai Mountain

American Lamancha

Anatolian Black Goat

Anglo-Nubian

Boer

Appenzell Goat

Arapawa

Australian Miniature

Barbari

Beetal

Bilberry

Belgian Fawn

Bionda dell'Adamello

Black Bengal

Brown Shorthair

Chyangra

Changthangi

Dutch Landrace

Dutch Toggenburg

Golden Guernsey

Mini Oberhasli

Pygmy

Saanen

Irish

Jamnapari

Kalahari Red

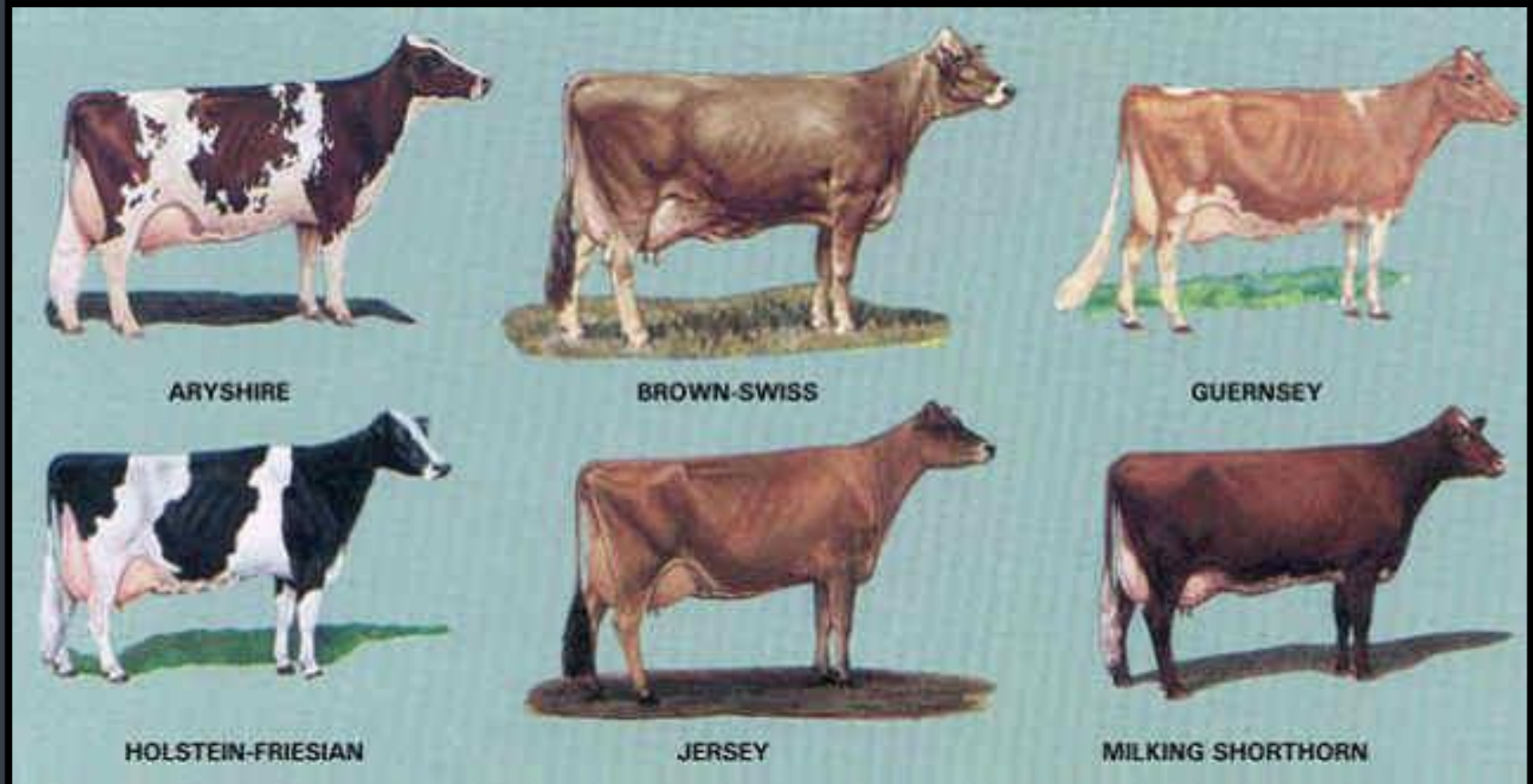

Verata

Valais Blackneck

Mliječne pasmine goveda

Dairy Cattle Breeds

Mesne pasmine goveda

Podjela pasmina obzirom na gojidbenu izgradnju:

- ❖ čistokrvne
- ❖ polukrvne

Engleski punokrvnjak

Hanoveranski konj

Podjela pasmina obzirom na geografsku rasprostranjenost:

Istočno frizijska ovca

Belgijsko plavo govedo

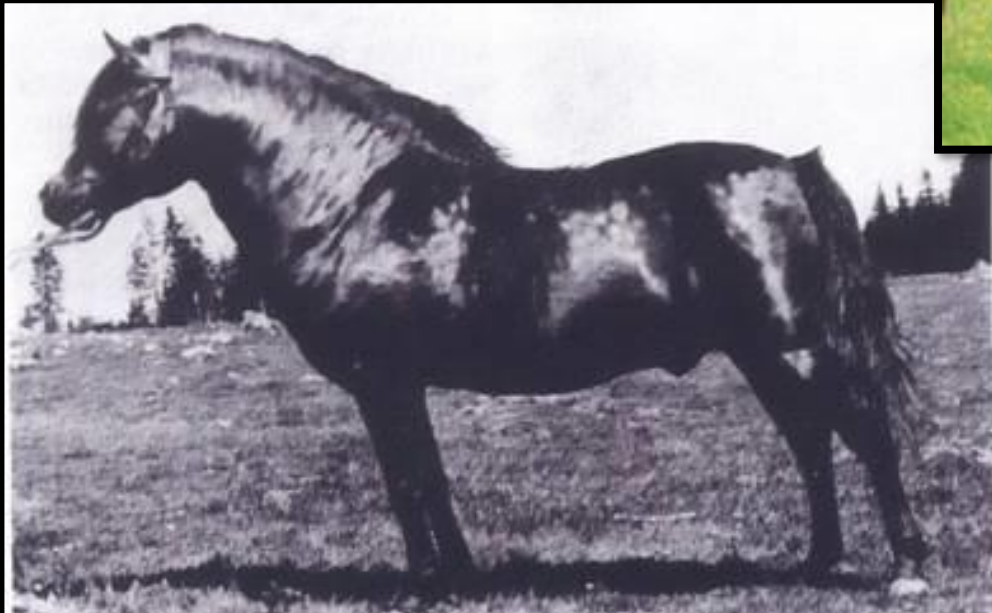
Ardenski konj

Podjela pasmina obzirom na orografsku rasprostranjenost:

- ❖ visinske
- ❖ nizinske

Bosansko brdski konj

Posavski konj

Podjela pasmina obzirom na eksterijerne oznake:

© 1987 Oklahoma State University

Angus govedo

**Crveno
dansko
govedo**

Crveno holstain govedo

**Charolais
govedo**

Podjela pasmina obzirom na temperament:

Arapski punokrvnjak

Hrvatski hladnokrvnjak

Podjela pasmina na niže jedinice (unutar iste pasmine):

❖ **soj**

skupina životinja, koja se razlikuje od druge skupine unutar iste pasmine po nekim karakteristikama (npr. boji dlake, produktivnosti, tjelesnoj građi)

❖ **gojidba (uzgoj)**

skupina životinja unutar jedne pasmine, u kojih se provodi strožija selekcija, drukčiji način hranidbe i njege nego u ostalih pripadnika dotične pasmine na nekom području

--> razlikuje se od njih u kvaliteti i kvantiteti svojstava

Podjela pasmina na niže jedinice (unutar iste pasmine):

❖ linija

skupina muškog i ženskog potomstva jednog istaknutog rasplodnjaka

❖ rod

skupina muškog i ženskog potomstva jedne istaknute plotkinje

❖ familija

skupina koju čine roditelji sa svojim potomstvom
*stablo

Osnovni nasljedni tipovi i pasmine

Unutar svih pasmina i pasminskih skupina pojavljuju se u većoj ili manjoj mjeri temeljni genetički (nasljedni) tipovi:

a) **eurisomni**

- ranozrelost izražena, mirni temperament, izražena dubina i širina trupa, kratke cjevaste kosti (upućuju na ranozrelost); dobro iskorištavanje hrane, dobra tovna sposobnost

→ “proizvođači” mesa

b) **leptosomni**

- kasnozrelost, živahni temperament, nešto uži i plići trup, duže cjevaste kosti, dobro iskorištavaju hranu

→ izuzetne proizvodnosti usmjerene na proizvode koji se “izlučuju” iz organizma (mlijeko, jaja, vuna)

Osnovni nasljedni tipovi i pasmine

Eurisomija i leptosomija su individualno svojstvo jedinke, ali se pojavljuje unutar pojedinih pasmina pa i pasminskih skupina veća učestalost jednih ili drugih

- primjerice, u tovnih pasminskih skupina veća je učestalost eurisomnih tipova, u mliječnih i pasmina za proizvodnju vune veća je učestalost leptosomnih tipova

Ugrožene vrste i pasmine

Postojanje velikog broja vrsta domaćih životinja i pasmina unutar vrsta

- posljedica je genetske varijabilnosti (raznolikosti) i genetske divergentnosti (različitosti)
- doprinos je bogatstvu životinjskog svijeta

Neke pasmine i pasminske skupine čovjek je forsirao u uzgoju u želji za povećanjem proizvodnih kapaciteta. Posljedica toga je

- postupno smanjivanje broja pasmina i pasminskih skupina koje nisu bile ekonomski zanimljive (u Hrvatskoj su to većinom primitivne pasmine koje su s obzirom na mjesto postanka autohtone)

Programom zaštite takvih pasmina nastoji se takve pasmine očuvati od nestanka

- Nacionalni program očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja u Republici Hrvatskoj

zaštita ugroženih pasmina

čimbenici koji definiraju pojam ugroženosti:

- stvarni broj životinja
- stupanj opadanja brojčanog stanja populacije
- srodnički odnosi u populaciji
- geografska raširenost populacije
- iznenadne promjene okolišnih uvjeta
(klima, bolesti i slično)

zaštita ugroženih pasmina

---

klasifikacija statusa ugroženosti

- u značajnoj je ovisnosti o dugoročnoj šansi opstanka određene pasmine
- temeljni pokazatelji:
  - stupanj brojčanog opadanja populacije
  - efektivna veličina populacije

FAO kriteriji za određivanje prioriteta zaštite genetskih resursa:

- ugroženost**
- agroekološka važnost u specijalnom krajobrazu**
- genetska jedinstvenost**
- svojstva značajna za znanstvena istraživanja**
- važna ekonomska svojstva**
- kulturno-povijesna vrijednost**

FAO kriteriji za određivanje statusa ugroženosti pasmina:

Stanje	Kriterij
IZUMRLA	Nema muških rasplodnjaka (sperme), nema plotkinja (oocita) niti embrija
KRITIČNO	Ukupan broj plotkinja manji od 100 ili je broj rasplodnjaka manji ili jednak 5
U OPASNOSTI	Broj plotkinja između 100-1000, ali je ukupni broj rasplodnjaka 5-20 ili je broj plotkinja malo iznad 100 ali se povećava i više od 80% se uzgaja u čistoj krvi
KRITIČNO, ali zbrinuta	Isto kao i KRITIČNO ali se za nju provodi aktivni program konzervacije ili je zbrinuta od strane komercijalnih kompanija ili istraživačkih instituta
U OPASNOSTI, ali zbrinuta	Isto kao i U OPASNOSTI ali se za nju provodi aktivni program konzervacije ili je zbrinuta od strane komercijalnih kompanija ili istraživačkih instituta
NIJE RIZIČNO	Ukupan broj plotkinja >1000, a broj rasplodnjaka >20 ili ukupni broj plotkinja >1000 i 100% ih se uzgaja u čistoj krvi te se populacija povećava
NEPOZNATO	Ne postoje pouzdani podaci

Razlozi očuvanja raznolikosti domaćih životinja u Hrvatskoj:

- ekonomski
- ekološki
- znanstveni
- socijalni i kulturni

Popis izvornih i zaštićenih pasmina i sojeva u Republici Hrvatskoj

Goveda:

- ❖ Istarsko govedo
- ❖ Slavonsko-srijemski podolac
- ❖ Buša

Konji:

- ❖ Hrvatski posavac
- ❖ Hrvatski hladnokrvnjak
- ❖ Lipicanac
- ❖ Međimurski konj

Magarci:

- ❖ Istarski magarac
- ❖ Primorsko-dinarski magarac
- ❖ Sjeverno jadranski magarac

Ovce

- ❖ Cigaja
- ❖ Creska ovca
- ❖ Dalmatinska pramenka
- ❖ Dubrovačka ruda
- ❖ Istarska ovca
- ❖ Krčka ovca
- ❖ Lička pramenka
- ❖ Paška ovca
- ❖ Rapska ovca

Koze

- ❖ Hrvatska šarena koza
- ❖ Hrvatska bijela koza

Popis izvornih i zaštićenih pasmina i sojeva u Republici Hrvatskoj

Svinje

- ❖ Crna slavonska svinja
- ❖ Turopoljska svinja

Perad

- ❖ Zagorski puran
- ❖ Kokoš hrvatica

Pčele

- ❖ Siva pčela